

ÚSTREDNÁ KNIŽNICA SAV

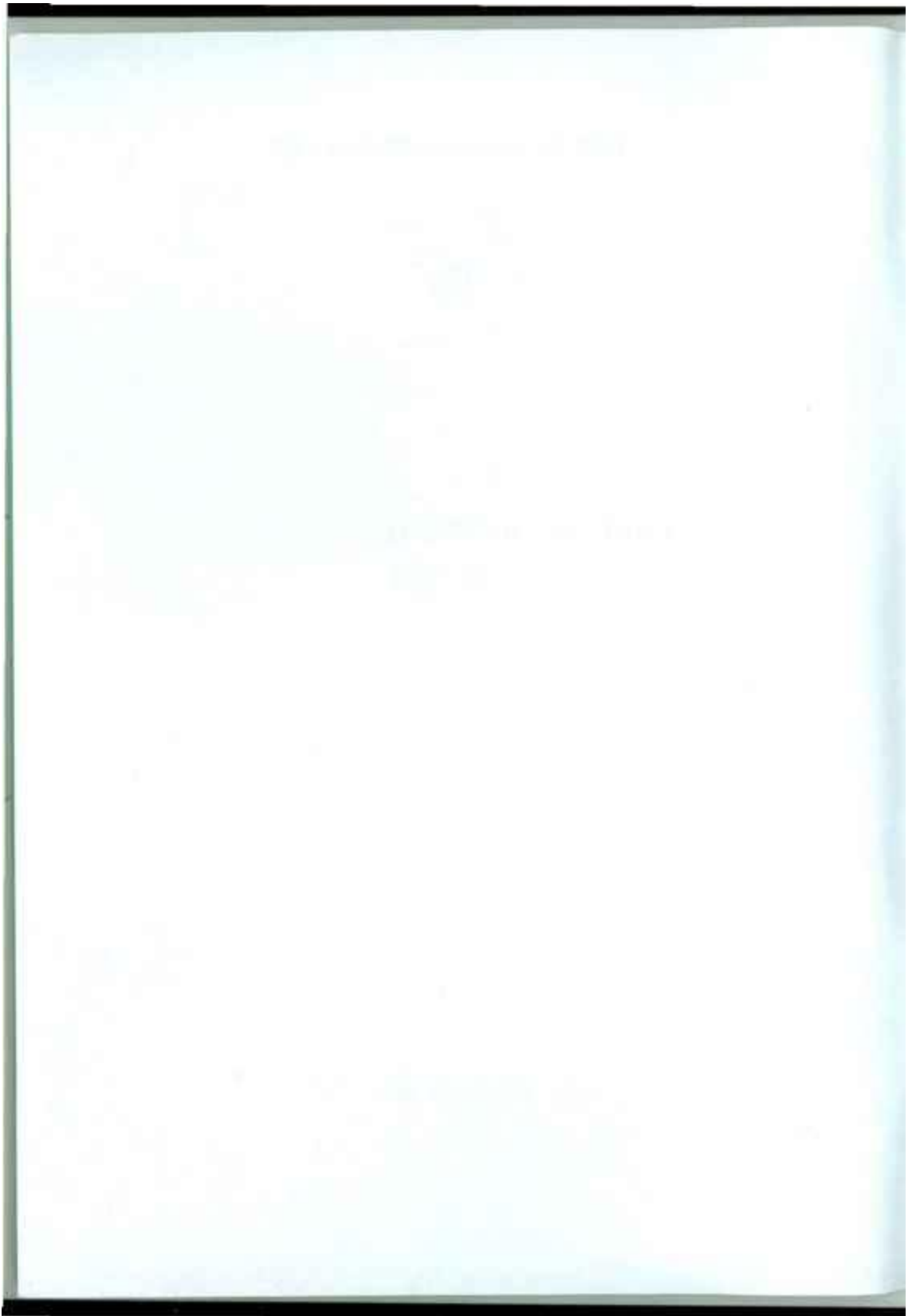

INFORMAČNÝ BULLETIN
ÚK SAV

XXXVI

č. 2

Bratislava 2007

OBSAH

Konečne rozhodnuté	5
Pracovné stretnutia	8
Formuláre EPCA pre autorov	10
Import ohlasov z WEB OF SCIENCE do ARL	11
Manažérske nástroje na elektronické informačné zdroje	13
Najnovšie fakty o databáze CEJSH	15
Ruská literatúra z deblokácie ruského dlhu	17
Analýza využívania zahraničných periodík získavaných medzinárodnou výmenou	18
Čitateľské katalógy periodík v ÚK SAV	20
Problémy MVS, MMVS a dlhodobých výpožičiek	23
Užitočné informácie	25
Predstavujeme Knižnicu Arboréta Mlyňany SAV	26
O čom sme písali	29

APPENDIX

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____
- (4) _____
- (5) _____

KONEČNE ROZHODNUTÉ

Predsedníctvo SAV schválilo **Smernicu č. 573/A/03/2007 o evidencii a kategorizácii publikačnej činnosti a ohlasov v Slovenskej akadémii vied**, ktorá platí od 1.9.2007. Mohli by sme dodať, že po niekoľkoročnom úsilí tých, ktorí prezentovaniu výstupov vedeckej činnosti formou ich verejného publikovania venujú pozornosť. Áno, mohli by sme pokojne povedať, že aj po niekoľkoročnom úsilí Ústrednej knižnice SAV. Ale treba pripomenúť, že ÚK SAV nie je ten subjekt, ktorý má a môže z danej centrálnej elektronickej databázy profitovať. Táto nezrelizovaná idea nás trápila z dôvodov čisto profesionálnych a z dôvodov, že väčšinou zastávame spoločné, unifikované postupy a riešenia. Ak má byť budovanie EPCA efektívne, musia z nej mať osov organizácie SAV aj autori pracujúci na jej pôde. To je základný cieľ evidencie.

Pripomeňme si však, čo predchádzalo schváleniu smernice. Jej návrh predložila na rokovaní P SAV jeho členka, predsedníčka Komisie pre informačné a komunikačné technológie na základe uznesenia Predsedníctva SAV 582 C bod 2 a), ktoré súviselo s prípravou elektronickej výročnej správy a celkovo s Projektom e-SAV.

Nevyhnutnosť spracovať centrálnu elektronickej databázu bola v SAV zrejmá už niekoľko rokov. Bol však prijatý dobrovoľný a tzv. decentralizovaný model, za naplnenie tejto databázy zodpovedali ústavy, ktoré k tomu pristupovali rôzne. Napr. v roku 2006 do databázy vložilo minimálne jeden záznam iba 33 ústavov SAV. Problémom bola aj absencia jednotných pravidiel spracovania a najmä kategorizácie publikačnej činnosti a ohlasov. Zaužívané procesy mali len odporúčajúci charakter, nejednotnosť pravidiel a zmeny výstupov určené osnovou výročnej správy v danom roku potom prinášali problémy pri porovnávaní a hodnotení výsledkov, zvlášť pri akreditáciách.

Pre verejné vysoké školy MŠ SR prijalo v roku 2005 smernicu o bibliografickej registrácii a kategorizácii publikačnej činnosti a ohlasov, ktorú práve novelizovali (Smernica č.8/2007-R z 31.5. 2007). Pri spracovaní internej

smernice SAV preto bola snaha, aby sa v čo najväčšej miere zachovali pravidlá a kategórie, ktoré definuje práve táto smernica MŠ SR.

Z časového hľadiska bolo mimoriadne aktuálne, prijať smernicu pre SAV o povinnom budovaní centrálnej databázy už v roku 2007 z niekoľkých dôvodov:

- napriek tomu, že softvérové prostredie Advanced Rapid Library (ARL) je k dispozícii už od roku 2000, úplnosť databázy sa nedala zabezpečiť,
- v rámci Projektu e-SAV sa prioritne rieši elektronizácia výročnej správy, centrálna databáza budovaná v úplnosti sa bude dať využiť nielen na vygenerovanie prílohy k výročnej správe, ale aj pre opakované využite (evaluvácie, akreditácie, grantové agentúry) a v rámci interoperability aj pre osobné stránky zamestnancov a stránky ústavov v rámci WEBSAV.

Práve analýza systému ELVYS a Letný seminár EPCA v roku 2006 definovali kroky, ktoré treba urobiť pre úspešnosť riešenia projektu. Návrh smernice prešiel pripomienkovým konaním cez „directors“, v rámci ktorého reagovali podpredsedovia SAV (Záhradník, Gömöry, ktorí napokon do celého procesu prípravy vstúpili vlastnou prácou a textáciami) a 18 ústavov:

- Astronomický ústav, Ústav hydrologie, Ústav experimentálnej fyziky, Ústav materiálov a mechaniky strojov, Ústav merania a Ústav informatiky /p. Laclavík ako garant ELVYS/
- Ústav experimentálnej farmakológie, Ústav experimentálnej onkológie, Botanický ústav, Ústav polymérov, Ústav ekológie lesa a Ústav krajinskej ekológie
- Historický ústav, Sociologický ústav, Prognostický ústav, Ústav slovenskej literatúry, Ústav štátu a práva a Ekonomický ústav.

Osobné rokovanie o potrebe predpisu uskutočnila ÚK SAV s predsedom Akreditačnej komisie.

Väčšina ústavov sa vyslovovala k tomu, že smernica by nemala byť o registrácii a povinnom uchovávaní podkladov k vykazovaniu publikačnej činnosti a ohlasov, ale len o evidencii a elektronickom spracovaní. Názory pripomienkujúcich subjektov k zabezpečeniu webových formulárov, prostredníctvom ktorých budú môcť údaje do systému vkladať zamestnanci SAV cez intranet, sa rôznili. V smernici je to dané ako možnosť, ale takéto

záznam vidí iba jeho spracovateľ a do databázy v internete sa dostáva až po verifikácii supervízorom – knihovníkom, ktorý pracuje nie cez webové rozhranie, ale cez klienta ARL.

Zásadné vecné pripomienky boli do návrhu zapracované. Treba si však uvedomiť, že smernica nemôže riešiť individuálnu prax zaužívanú v ústavoch, ani materiálne a ľudské zdroje, ktoré sú k jej implementácii potrebné a sú v kompetencii ústavov.

So spracovaním údajov do systému treba v ústavoch začať ihneď. Pracovná skupina pre prípravu ELVYS zastáva názor, že by výstupy o publikovaných prácach z bázy bolo možné použiť už pre výročnú správu za rok 2007, pretože väčšina ústavov sumarizuje a spracováva údaje aj tak až na konci roka. Časový problém môže byť pri spracovaní ohlasov, ktoré si vyžadujú v prvom kroku retrospektívne spracovať citované práce, aby bolo ohlasy k čomu priradovať.

V jednom i druhom prípade je možné pri spracovaní VS za rok 2007 ešte udeliť „výnimky“, ale účinnosť smernice nie je účelné ani efektívne posúvať, keďže jej predmetom nie sú výstupy, ale pravidlá spracovania údajov na vstupe do systému. Kým systém nie je naplnený dátami, nemožno od neho očakávať výstupy. Okrem toho v roku 2007 začína nové akreditačné obdobie, preto treba nastaviť pravidlá hneď na jeho začiatku.

Nová skutočnosť nastala aj v prostredí verejných vysokých škôl, ktoré majú povinne vyexportovať údaje o publikačnej činnosti a ohlasoch, ktoré vykázali v roku 2007, do konca októbra. MŠ SR bude toto požadovať bez akýchkoľvek výnimiek každý rok a výstupy z databázy budú podkladom pre pridelovanie prostriedkov štátneho rozpočtu pre verejné vysoké školy. Úloha sa nás zdanlivo netýka, ale nie je tomu tak. Výstupy z centrálného registra budú akceptovať podľa vyjadrenia vedúceho služobného úradu MŠ SR aj grantové agentúry /VEGA, APVT.../. Rozhodnutie o povinnom budovaní EPCA v SAV teda bolo prijaté v hodine dvanásťej.

Generovanie výstupov sa dá v systéme robiť už teraz tak, že si zadávateľ navolí jednotlivé výberové kritéria. Po dohode s firmou Cosmotron Slovakia, ktorá prevádzkuje databázu na svojom serveri, bude v III. štvrtroku 2007 pripravené automatické generovanie výstupu ako prílohy pre výročnú správu ústavu. Iné výstupy, o ktoré ústavy prejavia záujem a majú sa líšiť od vý-

stupov pre VS, sa pripraví následne. Výstupy na osobné stránky a stránky ústavov zabezpečuje VS SAV a p. Laclavík.

Definovanie výstupov, systematické školenia, súbežné dopracovanie metodiky spracovania dokumentov je stále úloha a je v gescii ÚK SAV. Ročné poplatky za prevádzku, servis a údržbu systému hradí z centrálnych účelových zdrojov ÚK SAV. Finančné požiadavky dodávateľskej firmy sa kvôli individuálnym špecifikáciám pre SAV zvyšujú, ale je predpoklad, že pre roky 2007 a 2008 bude môcť na úhradu časti týchto nákladov použiť ÚK SAV grantové prostriedky z fondov ES.

Treba sa teda s chuťou pustiť do práce, pretože nie je iná možnosť. Školenia pre knihovníkov – supervízorov na prácu s ARL klientom budú včas avizované. Pre autorov sú pripravené školenia na vkladanie údajov cez webové rozhranie v rámci projektu Celoživotného vzdelávania v SAV. Sledujte preto, aj jeho stránky.

Prajem všetkým zainteresovaným, aby sa smernica v SAV „ujala“ a vynaložené úsilie nevyšlo nazmar.

Andrea Doktorová

PRACOVNÉ STRETNUTIA

Koncom mája t. r. zorganizovala Ústredná knižnica SAV **pracovné stretnutia pracovníkov knižnično-informačnej siete SAV s vedením knižnice**. Stretnutia sa uskutočnili podľa jednotlivých oddelení vied (III. oddelenie vied a Inštitút jazykov 28. 5., II. oddelenie vied a Arborétum Mlyňany 29. 5., I. oddelenie vied 30.5.07). Na programe boli aktuálne otázky knižnice, siete a technické novinky, služby a samozrejme, diskusia k viacerým problémom.

V prvom rade sa na poradách venovala pozornosť nedávnym **štatistickým výkazom o činnosti knižníc v SAV za rok 2006**, problémom, opakujúcim

sa chybám, nesledovaniu niektorých základných ukazovateľov (v dôsledku čoho sa uskutoční v SAV kontrola Knížničných a výpožičných poriadkov knižnice) a nedôslednej aplikácii STN ISO 2789 Informácie a dokumentácia. Medzinárodná knižničná štatistika. Rozbor činnosti KIS SAV za rok 2006 je k dispozícii v Informačnom bulletinu ÚK SAV 1/2007 (s. 7-17). Okrem toho v tomto bloku odzneli niektoré užitočné informácie pre knihovníkov, ktoré sú uverejnené na s. 25 – 26.

O úlohách ÚK SAV v tomto roku stručne informovala riaditeľka knižnice, ktorá potom podrobne informovala o stave priprav a pripomienkovom konaní **Smernice o evidencii a kategorizácii publikačnej činnosti a ohlasov v SAV**, ktorá bola tesne pred dokončením a predložením na rokovanie Predsedníctva SAV. Na toto vystúpenie nadviazala A. Jakubičková, ktorá zoznámila prítomných s web formulármí EPCA pre autorov na evidenciu publikačnej činnosti, ktoré sú k dispozícii na stránke knižnice (www.uk.sav.sk). Na ukázkach vysvetlila jednotlivé postupy, možnosti využitia týchto formulárov a zároveň ponúkla možnosť cyklu školení. Podrobnejšie na strane 10 – 11. V súvislosti s evidenciou publikačnej činnosti doplnil ešte R. Karul ukážky prenosu citácií z citačnej databázy WOS do EPCA (s. 11 – 12).

S novinkou HAN – vzdialeného prístupu k databázam oboznámila M. Zvolenská. Predstavila jeho prednosti i nevyhnutné podmienky na využívanie tejto služby. Základné informácie vyšli v Informačnom bulletinu ÚK SAV 1/2007 (s. 24-29). Na tieto informácie nadviazala E. Králiková, ktorá novinky v oblasti e-zdrojov (podrobnejšie na s. 13 – 14).

V bloku informácií z oddelení ÚK SAV odzneli príspevky G. Šebanovej o výsledkoch analýzy využívania periodík získavaných výmenou (s. 18 – 19) a o nadobudnutí ruskej literatúry z deblokácie ruského dlhu (s. 17 – 18). M. Vaľovská sa zamerala na otázku spolupráce s ústavnými knižnicami v oblasti periodík a na metodiku vyhľadávania v troch online katalógoch periodík, ktoré sú dostupné na webovej stránke knižnice (s. 20 – 23). J. Fúsková upozornila na problematiku MVS, MMVS a možnosti využívania e-žiadanky, ako aj nedoriešené otázky dlhodobých výpožičiek (s. 23 – 24).

Na konkrétne otázky z jednotlivých oddelení priebežne odpovedali zodpovední pracovníci knižnice.

L.Č.

FORMULÁRE EPCA PRE AUTOROV

Spracovanie publikačnej činnosti v programe ARL, ktorý používame v Slovenskej akadémii vied je podmienené ovládaním medzinárodných štandardov ACCR2, ISO 690, UNIMARC a samotného programu ARL. Aby sme urýchlili spracovanie publikačnej činnosti v ústavoch SAV a záznamy si mohli tvoriť aj samotní autori, sú od júna t. r. pre záujemcov k dispozícii web formuláre ARL. Tieto umožňujú vkladať záznamy bez podrobných znalostí štandardov UNIMARC, AACR2, ISO 690 a ISBD. Klasický tagovaný záznam sme preformulovali do „prijateľnejšej podoby“. Vstup do formulárov je zabezpečený cez webovú stránku Ústrednej knižnice SAV:

www.uk.sav.sk.

V online katalógoch na tejto stránke nájdeme *Katalóg evidencie publikačnej činnosti – vstupy a výstupy* a v rámci nich **EPCA vstup**. Každý pracovník SAV sem má zabezpečený prístup cez prihlasovacie meno a heslo totožné s heslom do intranetu.

Návod na použitie vstupných formulárov je prístupný opäť z webovej stránky Ústrednej knižnice SAV – v kolonke ARL, v časti MODUL EPCA pod názvom *Vstupné web formuláre EPCA*. V tejto príručke sú aj **inštrukcie na dopracovanie záznamu** v programe ARL, ktoré zabezpečujú knihovníčky ústavných knižníc. Spracovatelia môžu využiť už hotové záznamy autorov, titulov periodík, akcií, prípadne celé dokumenty pri citáciach.

Záznam spracovaný cez web formuláre prejde ďalším spracovaním. Knižovníčka, či administrátor databázy v ústave doplní, opraví a prípadne uzavrie záznam, a vtedy ho už autor web záznamu nebude môcť meniť. Úpravy v ARL zázname sa však neprenášajú do web formulárov.

Vo web zoznamoch zostávajú záznamy dovtedy, kým ich knihovníčka ústavu nedokončí.

Autor záznamu má možnosť vidieť záznam v rôznych formátoch ešte pred uložením a samozrejme aj po jeho uložení použitím aplikovania limitov.

Typy formátov:

- skrátený
- bibliografická citácia
- používateľský
- ISBD
- UNIMARC

Podobne aj zoznam záznamov konkrétneho pracovníka má voliteľné formáty, totožné s formátom záznamu, okrem formátu UNIMARC.

Z takto spracovaného záznamu bude možné vytvoriť rôzne druhy výstupov, ktoré zodpovedajú všetkým normám a štandardom. Program ARL umožňuje kombináciu rozmanitých selekčných kritérií a filtrov pre rôzne účely (prílohy výročných správ ústavov, dotazníky pre akreditačné komisie, evaluácie, personálne bibliografie atď.).

Školenia pre záujemcov zorganizovala Ústredná knižnica SAV ešte pred dovolenkovým obdobím v termínoch 8., 15., 22. a 29. júna 2007 o 9.00 hod. v študovni na Klemensovej ulici a budú pokračovať aj na jeseň tohto roku. Školenia sú určené pre všetkých pracovníkov SAV.

Aby sme vyšli v ústrety všetkým, je možné aj individuálne školenie v ústavoch, prípadne priamo na pracovisku v ÚK SAV podľa dohody.

Alena Jakubičková

IMPORT OHLASOV Z WEB OF SCIENCES DO ARL

Súčasťou záznamov o publikačnej činnosti vedeckých pracovníkov SAV je **informácia o ohlasoch**, na ten-ktorý vedecký text. Túto informáciu obsahuje pole 971.

V spolupráci Petra Bandžucha, pracovníka ÚK SAV a programátorov firmy Cosmotron sa do softvéru ARL, určeného na spracúvanie publikačnej činnosti, doplnila nová funkcia, ktorá zjednodušuje vyplňanie práve tohto

poľa. V istom rozsahu vyplňovanie automatizuje. Využila sa skutočnosť, že ohlasy sú do podoby databázy spracované vo Web of Science. Programový doplnok do ARL umožňuje prevziať exportné súbory z WoS (exportná služba je súčasťou WoS). Slovné spojenie „v istom rozsahu“ odkazuje na fakt, že WoS obsahuje len ohlasy, ktoré sa nachádzajú v karentovanej literatúre.

P. Bandžuch pripravil prehľadný a štruktúrovaný postup, ktorý sme ukázali na pracovných stretnutiach knihovníčok KIS SAV v máji t. r.

Algoritmus je nasledovný:

Východiskovým bodom je meno autora, ktorého záznamy o publikačnej činnosti treba doplniť o údaje o ohlasoch.

1. polovica: WoS

Najprv sa budeme pohybovať na pôde databázy WoS, ktorá je dostupná na internete a prístupná cez IP adresu (PC zo SAV alebo cez HAN). Do vyhľadávacieho poľa vložíme údaje o autorovi, získame zoznam autorových citovaných prác a postupne identifikujeme tieto vedecké texty. Na jednotlivý vedecký text necháme vyhľadať citácie. Získame výpis ohlasov, tie exportujeme všetky alebo výberovo. Z exportných typov súborov je podporovaný formát .txt.

2. polovica: ARL

Keďže ide o doplnenie záznamu ARL o jednotlivom vedeckom texte o ohlasy, ktoré naň boli uverejnené, presúvame sa do tohto programu. Nájde-me si záznam dotyčného vedeckého textu. Do editovacej časti programu (MARC editor) bol vsunutý nový „povel“: import záznamov z WoS. Import prebehne automaticky načítaním informácií z exportného súboru generovaného predtým WoS. Pole 971 bolo doplnené, a to toľkokrát, koľko ohlasov bolo k textu nájdených.

Korektnosť exportu treba však skontrolovať, napr. v mizivom počte prípadov sa meno citujúceho autora neprenesie správne alebo sa úplne stratí. Treba tiež skontrolovať podpole, odlišujúce lokalizáciu citácie v domacom alebo zahraničnom periodiku.

V každom prípade, či už ide o text s nižším alebo text s vyšším počtom citácií, sa zdá, že bol softvér ARL obohatený o funkciu výrazne uľahčujúcu prácu s kompletizovaním záznamu o publikačnej činnosti.

Róbert Karul

MANAŽÉRSKE NÁSTROJE NA ELEKTRONICKÉ INFORMAČNÉ ZDROJE

Internet zasiahol do života vedeckých pracovníkov nebývalou silou – webové rozhranie poskytuje prístup k veľkému množstvu elektronických informácií. Hlad po informáciách vystriedalo „informačné obžerstvo“ – čo je výstižná formulácia súčasného stavu od autora, ktorého meno si, žiaľ, nepamätám. Inými slovami povedané, z webových stránok sa na používateľov valí množstvo informácií a orientácia v nich je čoraz ťažšia. Knižnice majú určité možnosti, ako uľahčiť prácu s elektronickými informačnými zdrojmi – používajú na to tzv. nástroje na manažment elektronických informačných zdrojov.

Ústredná knižnica SAV pred rokom zabezpečila formou skúšobného prístupu pre vedeckých pracovníkov tzv. „vzdialený prístup“ do licencovaných plnotextových databáz. Štatistické vyhodnotenie ukázalo, že trial bol veľmi úspešný a ÚK SAV tento užitočný nástroj HAN (Hidden Automatic Navigator) kúpila a následne v tomto roku dala k dispozícii pracovníkom ústavov SAV. Jeho význam spočíva v tom, že predplatené plnotextové databázy, ktoré sú prístupné iba v rozsahu IP adres SAV, môžu registrovaní čitatelia knižnice využívať z ktoréhokolvek miesta a počítača mimo SAV. Vedeckí pracovníci, ktorí sa ešte nezaregistrovali, môžu tak urobiť zo vstupnej web stránky ÚK SAV (klik na HAN). Po vyplnení a odoslaní formuláru v krátkom čase dostanú mailom vstupné meno a heslo, ktoré je totožné s menom a heslom čitateľského preukazu. Ten si môžu vedeckí pracovníci vyzdvihnúť neskôr pri návšteve knižnice. Registrovaní aj neregistrovaní používatelia, ktorí nie sú zamestnancami ústavov SAV, musia prísť osobne do ÚK SAV – zaregistrovať sa do knižnice a zvlášť do vzdialeného prístupu.

Manažérske nástroje na správu EIZ nie sú vždy takto viditeľné, väčšinou pracujú v pozadí a používatelia ich považujú za samozrejmu súčasť služieb databáz alebo knižnice. Medzi takéto nástroje patria **linkovacie nástroje** – „linkery“, ktoré zabezpečujú prelinkovanie predplatených abstraktových databáz s databázami plnotextovými. Abstraktové databázy, ktoré využíva-

jú pracovníci SAV, sú Web of Science, Current Contents Connect a CAB Abstracts. Po implementácii linkera budú dostupné plné texty časopiseckých článkov v predplatených databázach SAV aj v uvedených abstraktových databázach cez ikonku linkera. To znamená, že netreba ísť kvôli plnému textu článku do ďalšej databázy. Na základe doterajších rokovaní bude fungovať skúšobný prístup v októbri tohto roku a „skúšať“ budeme linker SFX od firmy Ex Libris. ÚK SAV kúpi linkovací nástroj na základe výberového konania.

Firma Ex Libris poskytuje zdarma zjednodušenú verziu linkovacieho nástroja SFX na prelinkovanie digitalizovaných zbierok vyhľadávača **Scholar Google** s licencovanými zdrojmi ÚK SAV. Momentálne stále pracujeme na prelinkovaní predplácaných (SAV) plnotextových časopisov do Scholar Google, po ukončení bude k dispozícii ďalšia možnosť vyhľadávania informácií pre tých vedeckých pracovníkov, ktorí radšej volia vyhľadávacie prostredie typu Google.

Existuje ešte jeden dôležitý nástroj na riadenie elektronických zdrojov, ktorý by mal uľahčiť používateľom orientáciu v zdrojoch online informácií. Odborný názov je **federatívne vyhľadávanie**. V podstate ide o centrálné vyhľadávanie vo všetkých predplatených a voľne prístupných elektronických zdrojoch na internete z jedného rozhrania. To znamená, že stačí napísať zadanie iba raz a vyhľadávanie sa uskutoční vo všetkých dostupných EIZ. Nie vždy treba prehľadávať všetky dostupné zdroje, zvlášť keď ide o špecifické, prípadne cielené vyhľadávanie. V takom prípade stačí označiť iba predpokladané alebo známe zdroje informácií.

ÚK SAV chce kúpou a implementáciou manažérskych nástrojov ešte viac priblížiť elektronické informačné zdroje vedeckým pracovníkom SAV a zároveň uľahčiť ich náročnú vedeckovýskumnú prácu.

Eva Králiková

NAJNOVŠIE FAKTY O DATABÁZE THE CENTRAL EUROPEAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES – CEJSH

Už štvrtý rok spracúvajú akadémie vied krajín V4 (Česká republika, Maďarsko, Poľsko a Slovenská republika) abstrakty so svojich spoločenskovedných časopisov a posielajú ich Jackovi Kornackému, hlavnému redaktorovi databázy CEJSH do Poľskej akadémie vied, aby ich po finálnej redakcii zaradil do databázy.

Po viac ako štvorročnej činnosti sa, žiaľ, nedá konštatovať, že by táto databáza – založená s dobrým úmyslom – zaznamenala kvantitatívny alebo kvalitatívny skok. Po kvalitatívnej stránke ostala na tej istej, povedzme štandardnej úrovni. Pokiaľ však ide o kvantitu, čiže o počet kooperujúcich periódik z jednotlivých akadémií vied, zaznamenala skôr pokles, ako rozmach. Pri prezeraní jednotlivých titulov zistíme, že posledná spolupráca niektorých časopisov skončila v roku 2004, niektoré ešte pokračovali v roku 2005, ale úplne absentujú v roku 2006 (berieme do úvahy, že za rok 2007 tam ešte nemôžu byť napr. ročenky, alebo časopisy, ktoré vychádzajú dva razy do roka).

Jednotlivé akadémie vied sú svojimi titulmi spoločenskovedných časopisov zastúpené v databáze nasledovne:

Česká republika	11 titulov
Maďarsko	14 titulov
Poľsko	146 titulov
Slovenská republika	17 titulov

Už aj tieto čísla hovoria jasnou rečou o tom, že s výnimkou Poľskej akadémie vied, predovšetkým AV Českej republiky a Maďarská akadémia vied kooperujú s CEJSH len malým percentom vydávaných titulov.

Aj čísla o počte spracovaných abstraktov týchto dvoch akadémií zreteľne dokumentujú fakt, že sa abstrakty do databázy dopĺňujú len veľmi sporadicky.

Počet zaradených abstraktov:	
Česká republika	171 abstraktov
Maďarsko	294 abstraktov
Poľsko	3600 abstraktov
Slovenská republika	745 abstraktov

Pokiaľ ide o Slovenskú akadémiu vied, v databáze je síce zaradených 17 titulov spoločenskovedných časopisov a ročeníek, ale nie všetky redakcie kooperujú na budovaní CEJSH kontinuálne a systematicky. Nedávno zaradeným titulom časopisu, čiže 17. titulom zo SAV, je časopis *Slovenská archeológia*, ktorá vychádza dva razy do roka. Pri budovaní databázy prestali (bez udania dôvodu) spolupracovať v roku 2006 časopisy *Slovenská reč* a *Slovenský národopis*. Napriek opakovaným výzvam sa zatiaľ nevyslovili, či ide len o dočasné prerušenie spolupráce alebo o trvalý stav. Náznak prísľubu spolupráce je od redakcií časopisov: *Jazykovedný časopis*, *Historický časopis*, *História* a *Historické štúdie*. Zatiaľ však žiaľ, sú práve tie oblasti spoločenskovedného výskumu SAV, ktoré sú v databáze CEJSH najmenej zastúpené.

Slovenská redakcia CEJSH si uvedomuje, že pre mnohé redakcie je spracovanie záznamov, predovšetkým po formálnej stránke, akousi prácou „naviac“. V snahe zabezpečiť do databázy čo najviac spoločenskovedných titulov zo SAV, ponúkla redakcia CEJSH takýmto redakciám možnosť zasielať údaje, potrebné do databázy bez formálnej úpravy. Takto sa napríklad realizuje veľmi úspešná spolupráca s redakciou časopisu *Filozofia*. Niekoľkým redakciám ponúkla redakcia CEJSH pomoc pri spracovaní abstraktov v anglickom jazyku, hoci tu treba vyzdvihnúť fakt, že abstrakty v dobrej angličtine sú už v spoločenskovedných časopisoch SAV viac-menej samozrejmosťou.

V prospech kooperácie s databázou CEJSH hovorí aj štatistika jej využiteľnosti, ktorú dáva poľská redakcia k dispozícii spolupracujúcim redakciám od vlaňajšieho roku. Jej využiteľnosť je totiž prekvapujúco vysoká a preto nie je jedno, či tam niektorý z našich spoločenskovedných titulov je alebo nie je. Od júla minulého roku do konca mája tohoto roku navštívilo databázu denne v priemere 450 používateľov. Celkovo navštívilo databázu v tomto období – 135 055 používateľov, ktorí uplatnili 575 794 požiadaviek. Tieto čísla hovoria o tom, že myšlienka založiť internetovský časopis, ktorý bude

sprístupňovať širokej svetovej verejnosti prostredníctvom abstraktov v anglickom jazyku spoločenskovedné periodiká akadémií krajín V4 vychádzajúce v národných jazykoch, bola dobrá. Ako vidieť, o periodiká je záujem a je na škodu každého periodika, ktorý tento záujem nevyužije. Chceme predsa, aby sa o spoločenskovednej produkcii zo Slovenska dozvedela celosvetová vedecká komunita. Alebo nie?

Marcela Horváthová
slovenská redakcia CEJSH

RUSKÁ LITERATÚRA Z DEBLOKÁCIE RUSKÉHO DLHU V SAV

Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 437 z 5. júna 2003 Centrum vedecko-technických informácií SR zabezpečilo v rámci deblokácie dlhu Ruska **odbornú a vedeckú literatúru pre slovenské knižnice v hodnote 200 000 USD**, vydanú v ruštine, ruskými vydavateľmi v ostatných rokoch. Na výbere tematických oblastí sa podieľali významné slovenské vedecké a akademické knižnice.

ÚK SAV vybrala z ponuky spolu **372 kn. j.** do svojho fondu knižnice v celkovej finančnej hodnote 4 306 USD a 396 179 rubľov. Zo všetkých tematických okruhov, ktoré pokrývajú celú oblasť vedy a techniky, vybrala prevažne po jednom exemplári. ÚK SAV oslovila aj ústavné knižnice SAV, aby si zo zoznamov vybrali knihy podľa vlastných potrieb. Zo 17 knižníc, ktoré zareagovali na našu ponuku, 4 knižnice neprejavili záujem o ruskú literatúru, zvyšných 13 knižníc si vybralo 139 kníh, z ktorých sa podarilo zabezpečiť 82 kníh.

Knihy už ÚK SAV prebrala, po spracovaní sa sprístupnia používateľom. Ústavné knižnice, ktoré si vybrali tituly, si ich môžu požičať vo forme dlhodobej výpožičky pre svojich čitateľov.

Kolekcia 372 kn. j. novej ruskej odbornej a vedeckej literatúry je informačným aj jazykovým obohatením knižničných fondov v SAV a je prínosom pre zabezpečenie študijných potrieb vedeckých pracovníkov, ako aj ostatnej verejnosti.

Gabriela Šebanová

ANALÝZA VYUŽÍVANIA ZAHRANIČNÝCH PERIODÍK ZÍSKANÝCH MEDZINÁRODNOU VÝMENOU PRE KIS SAV

Ústredná knižnica SAV v marci 2007 analyzovala využívanie zahraničných periodík získaných medzinárodnou výmenou pre knižnice SAV. Oslovila 31 ústavov, pre ktoré získavala tieto periodiká. Ústavy mali podľa zoznamu prehodnotiť využívanie jednotlivých titulov periodík na pracovisku a vyznačiť tie tituly, ktoré navrhujú zrušiť. ÚK SAV získavala doteraz formou medzinárodnej výmeny publikácií 150 titulov periodík pre ústavy SAV vo finančnej hodnote 627 925 Sk. Najviac časopisov získala pre Ústav etnológie – 24 titulov, Ústav zoológie a Matematický ústav – 12 titulov, Ústav orientalistiky – 11 titulov, Slavistický ústav – 10 titulov.

Návratnosť rozposlaných zoznamov periodík na ústavy bola 100 %. Ústavy prehodnotili využívanie 150 titulov periodík, z ktorých navrhli zrušiť 17 titulov periodík v hodnote 27 165 Sk. Z hľadiska krajín zrušili 4 tituly z Ruska, po 2 tituly z Chorvátska, Poľska, Bulharska a po 1 titule z Čiech, Číny, Japonska, Srbska, Ukrajiny, Belgicka a USA. Z hľadiska tematiky išlo o tituly z nasledujúcich oblastí – etnológia, zoológia, archeológia, fyzika, psychológia, matematika, chémia, ekonómia, filozofia, jazykoveda.

Recipročne za získané periodiká od zahraničných partnerov posielala ÚK SAV partnerom najmä periodiká vydávané Slovenskou akadémiou vied (45 titulov) a iné periodiká získané nákupom (38 titulov), hodnota ktorých v roku 2006 bola 366 253 Sk.

Ústav	Počet per.	Cena v Sk	Zrušené periodiká
Ústav etnológie	24	57.431	2 (Chorvátsko., Poľsko)
Ústav zoológie	12	52.419	2 (Čína, Japonsko)
Matematický ústav	12	49.150	1 (Rusko)
Ústav orientalistiky	11	36.071	1 (Poľsko)
Slavistický ústav J. Stanislava	10	17.032	1 (Rusko)
Archeologický ústav	9	20.128	1 (Belgicko)
Geografický ústav	8	70.488	1 (Chorvátsko)
Ústav stavebníctva a architektúry	7	46.034	1 (Česko)
Ústav ekológie lesa	7	20.761	3 (1 Ukrajina, 2 Rusko)
Botanický ústav	6	52.327	1 (Bulharsko)
Chemický ústav	6	68.044	1 (Rusko)
Astronomický ústav	4	3.769	1 (Bulharsko)
Filozofický ústav	4	2.434	1 (USA)
Historický ústav	4	14.201	
Kabinet divadla a filmu	3	9.630	
Jazykovedný ústav L. Štúra	3	8.325	
Ústav materiálov a mech. strojov	3	5.117	
Sociologický ústav	2	4.130	
Fyzikálny ústav	2	4.759	
Geofyzikálny ústav	2	3.829	
Virologický ústav	1	37.442	
Ústav štátu a práva	1	8.667	
Ústav svet. literatúry	1	4.680	
Ústav anorganickej chémie	1	968	
Arborétum Mlyňany	1	6.995	
Ekonomický ústav	1	1.668	
Ústav exp. endokrinológie	1	8.577	
Ústav exp. psychológie	1	4.090	
Geologický ústav	1	3.656	
Ústav merania	1	260	
Parazitologický ústav	1	4.843	
Spolu 31 ústavov	150	627.925	17 titulov v hodnote: 27.165,- Sk

Gabriela Šebanová

ČITATELSKÉ KATALÓGY PERIODÍK V ÚSTREDNEJ KNIŽNICI SAV

Ústredná knižnica SAV poskytuje svojim používateľom iba prezenčné výpožičky periodík v čítárni na Patrónke, alebo v študovni na Klemensovej. Bežný rok je k dispozícii iba v časopiseckej čítárni na Patrónke. Pre objednávanie periodík slúžia čitateľom tri online katalógy, a to:

1. Názvový listkový katalóg periodík do roku 2002

2. Katalóg periodík (Rapid Library)

3. Katalóg kníh a periodík (Virtua)

Výhodou pre čitateľa je, že si môže zadávať žiadanky nielen v priestoroch knižnice, ale aj z ľubovoľného miesta, kde má prístup na internet. Všetky tri online katalógy sú dostupné z www stránky UK SAV kliknutím na *online katalógy* v hlavnom menu vľavo.

Formou žiadanky si možno vyžiadať iba zviazaný ročník periodika s lokáciou Ústredná knižnica SAV a so signatúrou začínajúcou písmenami PB, PC, PD, PVN. Ak má zviazaný ročník dislokáciu napr. Lyceálna knižnica – Košlárová Y., musí čitateľ žiadať časopis osobne, priamo v študovni Lyceálnej knižnice na Konventnej 15 v čase otváracích hodín. Vysvetlivky k iným dislokáciám, napr. CHEM, GLU, poskytne konzultantská služba. Vo všetkých týchto prípadoch sa žiadanka nezadáva. Ak sa čitateľ rozhodne objednať si časopis do študovne na Klemensovu, jeho žiadanka bude vybavená do 24 hodín, do čítárne na Patrónku, s výnimkou signatúr PVN, ktoré sú dislokované v sklade v Petržalke, je žiadanka vybavená na počkanie v čase otváracích hodín čítárne. Vyžiadané časopisy pre čitateľa rezervujeme 1 týždeň.

1. Vyhľadávanie a vyžiadanie periodík v naskenovanom Názvovom listkovom katalógu periodík do roku 2002:

- katalóg obsahuje kompletne naskenované katalogizačné záznamy periodík z pôvodného listkového katalógu, ktorý mohli čitatelia používať do rekonštrukcie priestorov knižnice na Klemensovej

- katalóg obsahuje fond periodík ÚK SAV od úplného začiatku ich dochádzania až do roku 2002
- v katalógu sa pohybujeme klikaním na jednotlivé písmena abecedy, pričom sa posúvame o pozície 1 až 50, a to dopredu, alebo dozadu
- po výbere príslušného písmena, na ktoré sa začína hľadaný časopis a kliknutím naň sa nám zobrazia bližšie termíny, ktoré ďalej rozbaľujeme klikaním a posúvaním sa o zvolené pozície, až kým sa nedostaneme k hľadanému ročníku
- jeho výpožičku zrealizujeme vyplnením žiadanky, všetky údaje zapisujeme bez diakritiky
- základnými údajmi v žiadanke sú signatúra, názov časopisu, rok, prípadne ročník a číslo
- v ďalšej rubrike si musí čitateľ zvoliť miesto k prezenčnému štúdiu, a to kliknutím na *Klemensova*, alebo *Patronka*
- v tretej rubrike treba vyplniť nevyhnutné informácie o čitateľovi: *meno, priezvisko, identifikačné číslo používateľa (čiarový kód)*
- v závere nasleduje kliknutie na ikonu *Odoslať*, žiadanka sa vytlačí v príslušnom sklade a žiadaný exemplár časopisu sa odovzdá do zvolenej študovne (čítárne).

2. Vyhľadávanie a vyžiadanie periodík v Katalógu periodík (Rapid Library):

- v uvedenom katalógu je hranica dochádzajúcich periodík posunutá do roku 2006, pričom nevyklúčujeme viaceré duplicity starších ročníkov s predošlým katalógom, nakoľko pôvodným zámerom bola retrokatalogizácia z lístkového katalógu do katalógu Rapid Library
- po vstupe do katalógu treba zvoliť spôsob vyhľadávania, napr. *Všetky polia, Názov, Názvové údaje*
- pre Druh záznamu vybrať *Zviazané ročníky per.*, zadať termín vyhľadávania a kliknúť na *Hľadať*
- v ponúknutých záznamoch nájsť požadovaný titul a záznam uložiť do košíka kliknutím na ikonu *Pridať* (výber možno opakovať a ukladať ďalšie záznamy do košíka)
- po skončení výberu kliknúť na ikonu *Zobraziť košík*

- obsah košíka odoslať na mail pracovníkov časopiseckej čítárne kliknutím na *Odoslať* na e-mail zadaním adresy: **kniznica.citaren@savba.sk**
- do kolónky Subject uviesť meno a priezvisko čitateľa, identifikačné číslo čitateľa (čiarový kód, napr. UK-01234) a označenie miesta na štúdium (Patronka alebo Klemensova). Všetky údaje uvádzať bez diakritiky, teda napr.: Jano Mrkvicka, UK-01234, Patronka
- pre formát správy zvoliť *Text*
- odoslať na e-mail kliknutím na *Odoslať*
- textovú správu dostanú pracovníci časopiseckej čítárne a zabezpečia pre čitateľa včasné doručenie žiadaných časopisov do vybranej študovne (čítárne).

3. Vyhľadávanie a vyžiadanie periodík v Katalógu kníh a periodík (Virtua)

- spoločný katalóg kníh a periodík v systéme Virtua obsahuje všetky tituly periodík, ktoré priebežne dochádzajú do ÚK SAV v roku 2007 a v knižničnom holdingu sa zobrazujú doteraz zaevidované jednotlivé čísla. Tie sú dostupné na prezenčné štúdium iba v časopiseckej čítárni na Patrónke a nie je možné na ne dávať žiadanku!
- priebežne sa v systéme Virtua katalogizujú skompletizované ročníky jednotlivých periodík, na ktoré sa nalepi čiarový kód a zosníma sa do systému. Na takto spracovaný exemplár je možné zadávať žiadanku. Vzhľadom na skutočnosť, že spracovanie periodík v systéme Virtua je iba v začiatkoch, nie je v ňom ešte veľa spracovaných exemplárov, na rozdiel od kníh, ktoré sa začali spracovávať už v novembri 2005. Z toho dôvodu je istejšie hľadať novšie ročníky periodík v Katalógu periodík (Rapid Library). Postup pre objednávanie periodík je rovnaký, ako pri knihách
- pre objednávanie v systéme Virtua musí byť čitateľ prihlásený – vľavo hore vyplní svoje ID: čiarový kód čitateľského preukazu a ďalej svoje heslo: prvých 6 čísiel rodného čísla a veľkými písmenami iniciály priezviska a mena, bez diakritiky a medzery
- kliknutím na *Odoslať* sa zobrazia aktuálne aktivity čitateľa
- pre konkrétne vyhľadávanie zvoliť na čiernej lište spôsob vyhľadávania

- pre voľbu *Prezerat cez indexy* si pre Kategóriu zvolíme: Názov časopisu a ďalej vypíšeme, čo hľadáme
- kliknutím na *Hľadať* sa objaví prehľad nájdených termínov, vyberieme a klikneme na nami požadovaný termín
- zobrazí sa nám záznam o časopise, v hornej časti klikneme na *Vypožičať* (exempláre v ÚK SAV)
- zobrazí sa nám záznam o časopise, no už s počtom exemplárov, pokračujeme kliknutím na *Vypožičať* (počet exemplárov ...) a následne sa nám zobrazia záznamy o všetkých existujúcich exemplároch, ktorým predchádza súhrnná informácia o skutočnom stave jednotlivých exemplárov, teda či sú *Vypožičané*, *Dostupné*.....*Žiadané*
- výber a objednanie konkrétneho exemplára potvrdíme kliknutím na *Žiadanú*, potom *Odoslať* a ešte raz *Odoslať* a na záver kliknúť na *OK*
- po skončení vyhľadávania a objednávanie sa treba *Odhlásiť* – v ľavom hornom stĺpci.

Mária Val'ovská

PROBLÉMY MVS, MMVS A DLHODOBÝCH VÝPOŽIČIEK

Po otvorení rekonštruovaných priestorov požičovne a študovne na Klemensovej prišlo ku kumulácii funkcií a pracovníčka MVS a MMVS vykonáva tieto služby na polovicu svojho úväzku. Vo veľmi exponovaných obdobiach pre výpožičky, na začiatku semestra a nového školského roka, mohlo prísť k oneskoreniu objednávok MVS a MMVS. Aby sa takéto prípady v budúcnosti nenastali, treba akékoľvek meškanie objednávok avizovať vedúcej OSSF.

Na urýchlenie žiadaniek na MMVS môžu pracovníčky, najmä z pracovísk mimo Klemensovej, používať **elektronickú žiadanku**, ktorá je na webovej stránke ÚK SAV. V tejto žiadanke treba vyplniť všetky údaje, ktoré sú vyznačené tučným písmom.

Příklad :

Názov a adresa žiadajúcej knižnice:	ÚK SAV, Klemensova 19, 814 67 Bratislava Meno knihovníčky
Telefón:	02/ 52921733
E-mail:	knizmmvs@savba.sk
Číslo preukazu	UK-00001
Heslo	8142

Bibliografické údaje o knihe alebo xerokópii podľa požiadaviek na tlačive, ISBN, resp ISSN nie je povinný údaj

Žiadanku odoslal

Meno a priezvisko: napísať meno pracovníka, ktorý o MMVS žiada

O MMVS môže žiadať, ak to má byť fakturované príslušnému ústavu, len knihovníčka. Individuálny čitateľ musí prísť do knižnice osobne (ak si výpožičku hradí sám).

Problém **dlhodobých výpožičiek** je preberaný každý rok. Pri revíziách na jednotlivých ústavoch si treba všimnúť a urobiť evidenciu kníh, ktoré sú majetkom ÚK SAV. Tieto knihy majú pečiatku ÚK SAV a ide o signatúry:

A, B, C, D

M, S, V, F

IA, II A, IIIA, IVA

I B, II B, III B, IV B

I C, II C, III C, IVC

V prípade, že je záujem preradiť niektoré knihy do vlastníctva príslušnej knižnice, je to treba riešiť individuálne. Delimitovať však možno len knihy, ktoré boli nadobudnuté formou výmeny.

Jana Fúsková

UŽITOČNÉ INFORMÁCIE

Pracovníkov KIS SAV upozorňujeme na:

- vznik **Národného centra pre popularizáciu vedy a techniky v spoločnosti**, ktoré od júna t. r. zriadilo Ministerstvo školstva SR v Centre VTI SR. Centrum sa bude orientovať na popularizáciu celoslovenských výsledkov výskumu a vývoja. Jeho úlohou bude sumárne spracúvať tieto výsledky do podoby zrozumiteľnej všetkým vzdelanostným vrstvám verejnosti a propagovať ich dostupnými komunikačnými kanálmi. Okrem toho MŠ SR uvedie do prevádzky portál www.veda-technika.sk, prevádzkovateľom ktorého bude Centrum VTI SR.
- platnosť **zákona č. 84/2007 Z. z. o autorskom práve**, ktorým sa mení a dopĺňa predošlý zákon z r. 2003. Niekoľko paragrafov sa bezprostredne týka aj práce knižníc. Treba venovať pozornosť paragrafom:
 - 24 vyhotovenie rozmnoženiny zverejneného diela,
 - 25 citácie diela,
 - 28 použitie diela na vyučovacie účely,
 - 31 použitie diela knižnicou alebo archívom,
 - 33 použitie diela na informačné účely.
- **novelizáciu zákona č. 183/2000 Z. z. o knižniciach**, v súvislosti s vyššie uvedený zákonom o autorskom práve. Tento zákon nepriamo novelizoval o knižniciach v časti, ktorá sa týka Slovenskej národnej knižnice a jej povinnosti týkajúcich sa kolektívnej správy práv a odmien nositeľom práv (paragraf 6, odsek 3 písmeno o, p):
 - „uzatvára s príslušnou organizáciou kolektívnej správy hromadnú licenčnú zmluvu na rozširovanie predmetov ochrany vypožičiavaním, realizovaným prostredníctvom knižničného systému SR,
 - „prostredníctvom príslušnej organizácie kolektívnej správy uhrádza odmeny nositeľom správ za rozširovanie predmetov ochrany vypožičiavaním v rozsahu udelenej licencie...“ .

- **nové normy v sústave STN**
 - STN ISO 17933 **Informácie a dokumentácia**. Výmena generických elektronických dokumentov (GEDI)
 - STN ISO 639-2 **Kódy na vyjadrenie názvov jazyka**. Časť 1: Dvojmiestne abecedné kódy
 - STN ISO 1087-2 **Terminologická práca. Slovník**. Časť 2: Počítačové aplikácie.

L. Č.

PREDSTAVUJEME KNIŽNICU ARBORÉTA MLYŇANY SAV

Knižnica **Arboréta Mlyňany SAV** patrí do knižnično-informačnej siete SAV. Hoci nepatrí k veľkým knižniciam, svojim úzko špecializovaným zameraním na problémy dendrológie má významné miesto medzi knižnicami v Slovenskej akadémii vied.

Založenie tejto špeciálnej knižnice sa úzko spája so začiatkami budovania Arboréta Mlyňany (1892-1914), kedy tu žil a aktívne pracoval aj jeho zakladateľ a tvorca **Dr. Štefan Ambrózy-Migazzi**. Bol uhorským šľachticom, vzdelaním právnik a prácou botanik – dendrológ, milovník stále zelených drevín, ktorý nakupoval rôzne knihy – beletriu počínajúc a vedeckými dielami končiac. Vzhľadom na pohnutú históriu sa nám jeho knižnica zachovala len vo fragmentoch. Podstatnú časť tvorila beletria, najmä zahraničná (nemecká a francúzska), menej história (maďarská) a niekoľko desiatok odborných kníh. Je pravdepodobné, že pôvodne ich bolo oveľa viac, avšak počas druhej svetovej vojny sa stratili alebo zničili.

V ústnom podaní sa dlho tradovalo, že Ambrózy si dopisoval s Mičuri-

nom o otázkach aklimatizácie rastlín, avšak tieto správy sa nepodarilo potvrdiť, pretože v korešpondencii Mičurina sa o tom nenašli nijaké doklady. Faktom však zostáva, že Ambrózy bol v kontakte s kaukazskými oblasťami, čo dokumentuje v jeho knižnici napr. časopis vydaný v Tbilisi z rokov 1905-1906 *Vestník Tiflisskogo Botaničeskogo Sada*.

Je nesmiernou historickou škodou, že sa po smrti Ambrózyho stratil aj rukopis (asi 1000 strán) jeho diela, v ktorom popísal skúsenosti s aklimatizáciou a pestovaním rastlín v arboréte, ale aj využívaním stále zelených drevín. Veľmi nejasným zostáva obdobie po odchode Ambrózyho z Mlyňan (t. j. po roku 1914 až do znárodnenia), keď vlastné arborétum aj príslušné majetky obhospodarovali záhradníci a správcovia (J. Mišák, J. Richtár). Z tohto obdobia sa nenašli nijaké doklady o raste, či úbytku fondu knižnice. Na druhej strane je pravda, že ani Ambrózy nemal inventár svojej knižnice.

Určitý obrat nastal po prevzatí objektu Slovenskou univerzitou v Bratislave v rokoch 1946-1947, keď zachraňovanie objektu a snaha o jeho využitie v oblasti výskumu dali podnet aj k nákupu novej literatúry. Prevahu tvorila síce domáca poľnohospodárska literatúra (táto sa neskôr po vyjasnení koncepcie ústavu vyradila), ale pomaly pribúdala aj domáca botanická literatúra.

Definitívny prelom v živote knižnice nastal po prevzatí Arboréta Mlyňany do správy Slovenskej akadémie vied v roku 1953, ktorá mu vytýčila cieľ – vybudovať na jeho základe dendrologický ústav. V tejto súvislosti sa od roku 1954 začal aj intenzívny nákup základnej botanickej literatúry, predovšetkým z oblasti systematiky, fyto geografie, ekológie a fyziológie. Mnohé z tých diel sú už nedostupné na knižnom trhu a treba dúfať, že postupne vyjdú v reprintoch.

Význam knižnice sa postupne zvyšoval a následne stúpali i finančné prostriedky na nákup nielen domácej, ale aj zahraničnej literatúry, pričom ťažisko bolo v sovietskej literatúre (tá dnes tvorí v našej knižnici okolo 40% z celkového fondu). V súčasnosti sa dáva dôraz na získavanie anglickej literatúry. Knižnica od roku 1992 do roku 2001 bola pod správou Ústavu ekológie lesa SAV, pobočka Nitra. V roku 2001 sa Ústav ekológie lesa SAV a Arborétum Mlyňany SAV dohodli, že knižnica bude patriť do správy Arboréta Mlyňany SAV.

S rozširovaním záberu problematiky pracoviska (systematika s ekológiou

vrátane introdukcie, krajinárstvo, fyziológia, genetika a ochrana rastlín) stúpali aj požiadavky na novú literatúru, ktorú sa podarilo úspešne získavať prostredníctvom výmeny publikácií za monografie *Acta dendrobiologica* a zborník *Folia dendrologica*, ktorý ústav vydával v rokoch 1974 – 1997. Od roku 1998 došlo k zmene názvu na *Folia oecologica* a zmene vydavateľa – Ústav ekológie lesa SAV). Vzhľadom na tieto skutočnosti je už výmena publikácií obmedzená. V ostatných rokoch vydal ústav len publikáciu *Historické parky a záhrady na Slovensku* a *Rozmnožovanie okrasných drevín*.

Knižničný fond Arboréta Mlyňany SAV je uložený podľa prírastkového čísla, ktoré je zároveň aj signatúrou knihy. Výhoda tohto systému sa ukázala napr. pri sťahovaní knižnice a pri revíziách fondu, no nevýhodou je pre čitateľov, pretože musia používať menný katalóg. Z fondu sú vyčlenené historické fotografie, historické materiály. Periodiká sú uložené podľa abecedy a v rámci nej podľa rokov. Vo fonde knižnice sa doteraz nachádzajú viaceré unikátne historické diela, ako sú napr.: všetky zväzky encyklopédie *Ottův slovník naučný*, či od Redoutého *Les Roses* z roku 1817.

V súčasnosti má knižnica 5 564 kníh, 4 221 zväzaných periodík (teraz knižnica nekupuje žiadne periodiká). Knižničný fond sa pred rokmi spracúval v systéme ISIS, no po delimitácii pracoviska sa s touto činnosťou prestalo.

Knižničné fondy Arboréta Mlyňany SAV okrem pracovníkov ústavu využívajú aj pracovníci Ústavu ekológie lesa SAV, pobočka Nitra, Ústavu genetiky biotechnológie rastlín SAV, študenti Slovenskej poľnohospodárskej univerzity Fakulty záhradníctva a krajinného inžinierstva a Univerzity Konštantína Filozofa.

Od minulosti k dnešku prešla knižnica arboréta rôznymi zmenami, ktoré vyplývali nielen z personálneho obsadenia, ale aj zo štruktúry pracoviska a rôznych organizačných úprav. Veríme však, že perspektívne bude celý knižničný fond spracovaný v systéme ARL a tým sa sprístupní celej odbornej verejnosti vzácna literatúra.

Mária Vozáriková

O ČOM SME PÍSALI

Vlani dovŕšil **Informačný bulletin ÚK SAV** svoj 35. ročník. Zároveň od ostatného rozboru príspevkov uplynulo ďalších päť rokov. Aké bolo toto obdobie, ako sa premietlo do textov na stránkach nášho periodika? Zalistujme si teda v jeho 10-tich číslach.

V uplynulých piatich rokoch sme zaznamenali niekoľko dôležitých medzníkov:

- prvým z nich bola zmena na poste riaditeľa Ústrednej knižnice SAV, keď po PhDr. Marcele Horváthovej (*List všetkým priateľom* 2/2002) nastúpila od 1. 10. 2002 do tejto funkcie Mgr. Andrea Doktorová (*Prihovor riaditeľky ÚK SAV* 1/2003),
- 50. výročie vzniku ÚK SAV (*Polstoročné jubileum, Súčasnosť a perspektívy, ďakovné zdravice* – 2/2003),
- rekonštrukcia priestorov na Klemensovej ul. (*ÚK SAV po novom, alebo čo nás čaká v r. 2005* – 2/2004, *Otvorenie priestorov knižnice* – 1/2005, *Rekonštrukcia ÚK SAV v činnosti jej oddelení* – 2/2005, *Dlho očakávaný deň, Napísali a povedali o nás* 1/2006),
- systém *Virtua* v ÚK SAV (1/2006),
- druhé funkčné obdobie riaditeľky ÚK SAV (*Na prahu nového funkčného obdobia* – 2/2006).

Najrozsiahlejšie materiály sa týkali knižnično-informačnej siete SAV, ako napr.:

Polstoročie fungovania siete KIS SAV (2/2006), *rozbory ročných štatistických výkazov o činnosti knižnic siete* (1/2002, 1/2003, 1/2004, 1/2005, 2/2006), *pracovné stretnutia s knihovníkmi siete* (1/2003, 2/2004, 1/2004, 1/2005, 1/2006). Po čase sa podarilo „oživiť“ predstavovanie knižnic ústavov SAV (*Archeologický ústav SAV* – 2/2006) a dôležitých knižnic (*Univerzitná knižnica v Bratislave alebo vyznáte sa v „univerzitke“?* – 1/2005)

Bulletin venoval pozornosť aj novému *internetovému časopisu CEJSH* a účasti SAV v ňom (2/2005, 2/2006) a páľčivej otázke *evidencie publikačnej činnosti vedeckých pracovníkov v SAV* (2/2002, 1/2005).

Medzi dôležité rubriky patril aj súbor užitočných informácií a rád pre knižnice siete, ako napr.:

- *colné prerokovanie zásielok* (1/2003), *zásady prideľovania periodík ústavom SAV* (1/2005), *dlhodobé výpožičky* (1/2005), *metodické usmerenia* (1/2003, 1/2004, 1/2005),
- *normy* (2/2002, 2/2004), *odporúčania pre menné spracovanie dokumentov* (1/2003), *slovenská národná bibliografia* (1/2005).

O činnosti Ústrednej knižnice SAV priniesol bulletin aktuálne informácie – *výbery z výročných správ ÚK SAV* (1/2004, 1/2005), *výsledky rôznych prieskumov*, ktoré pripravila knižnica, napr. *o racionalizácii služieb* (2/2005), *čítaní knihovníckych periodík* (1/2003), *čitateľoch ÚK SAV* (1/2002), *stave katalógizácie* (1/2005), *spracúvaní monografií v systéme Virtua* (1/06), *MDT* (1/2002), *či úvah* (*Zo zákulisia knižnice* – 2/2002, *Knihovník verzus knihovník* – 2/2004), *noviniek z Lyceálnej knižnice* (2/2002, 1/2003, 1/2004, 1/2006), *knižných výstavách* (2/2002, 1/2003, 1/2004) a pod. Informácie o budovaní knižničného fondu ÚK SAV z rôznych pohľadov prinieslo viacero článkov, napr. *o medzinárodnej výmene publikácií* (2/2002, *depozitných knižniciach* v ÚK SAV (2/2002), *rusikách vo fonde knižnice* (1/2004), *či procese rekatalogizácie* (2/2004).

Problematike *periodík* sa venovali viaceré príspevky – od upozornení na nové tituly (1/2005), knihovnícke periodiká a ich e-verzie (1/2003), cez spoluprácu pri budovaní súborného katalógu periodík (1/2004) po automatizované spracovanie periodík (2/2002, 2/2006) a prideľovanie periodík v SAV (1/2006). Na otázku služieb sa tiež zamerala pozornosť na stránkach bulletinu, najmä na *MVS a MMVS* (2/2002, 1/2004, 1/2005), *internetizáciu* (2/2002), *elektronizáciu informačných služieb s dôrazom na databázy* (1/2002, 1/2003, 2/2002, 2/2004, 1, 2/2005, 1, 2/2006).

Prehľad uvedených tém a blokov, ktorým sme sa venovali ostatných päť rokov, ukázal ich rozmanitosť, hoci neobsiahli celý rad ďalších otázok. Verím, že sa to podarí v nasledujúcom období a stránky Informačného bulletinu ÚK SAV sa stanú aktuálnym a potrebným spolupútnikom všetkých knihovníkov v SAV. Námety a príspevky sú vítané.

Eudmila Čelková

O z n a m

Vedenie Ústrednej knižnice SAV oznamuje, že dňa 11. septembra 2007 tragicky zahynul bývalý pracovník a neskôr riaditeľ ÚK SAV **František Kyselica, prom. fil.**, ktorý pracoval v knižnici od roku 1976 a viedol túto inštitúciu od 1. júla 1984 do 31. januára 1993.

Mnohí knihovníci zo siete, ako aj pracovníci knižnice si ho pamätajú ako príjemného kolegu, korektného šéfa, ktorý bol navyše niektorým i dobrým priateľom.

Názov: **INFORMAČNÝ BULLETIN ÚK SAV č. 2/2007**

Výkonný redaktor: PhDr. Ľudmila Čelková

Zodpovedný redaktor: Mgr. Andrea Doktorová

Vydavateľ: ÚK SAV, Klemensova 19, 814 67 Bratislava

Tlač: VEDA, vydavateľstvo SAV

